

Tõe suhtelisus

Autor: Lii Kaudne

TUNNI SISSEJUHATUS

Õpetaja tutvustab tunni eesmärgi:

Arutleme, kas ja miks on tõe suhteline. Uurime koos, mis mõjutab meid erinevate olukordade tõlgendamisel ja neis reageerimisel.

Klassieksperiment

Tunni sissejuhatuses palub õpetaja klassi ette kaks vabatahtlikku õpilast. Ning palun neil seista vastamisi, asetab paberi püstiselt kahe õpilase vahele ning palun kummalgi nähtut kirjeldada.

Paberi ühel pool on mustvalged triibud ja siksakilised laigud ning teisel pool on mustvalged ristkülikud, natuke teksti (vt leht [siin](#)). Õpilastel kirjeldavad sama paberit, kuid selle paberi erinevaid pooli.

Õpetaja selgitab, et nii näeme me ka maailma, igaüks oma vaatenurgast – justkui sama maailm aga erinevad pildid, arusaamad ja tõlgendused. Igaüks meist kirjeldab nähtust läbi oma seljakoti ehk selle, mille ta on oma elust endaga kaasa toonud, millised kogemused, suhted, väärtushinnangud jms.

Klassiarutelu

Milliseid taoliseid situatsioone teile meenub, kus inimesed on ühest ja samast olukorrast erinevalt aru saanud. Millised on nende erinevate osapoolte nägemused? Miks nad antud olukorras olles teise osapoolte nägemust ei näe/mõista?

Õpetaja võib ise tuua näiteks pinginaabrite jutuajamise tunnis, kus õpilastel on väga huvitav teema aga õpetaja on väga häiritud olukorrast.

TUNNI PÕHIOSA

Situatsioonianalüüs „Üks situatsioon kaks reaktsiooni“

Õpilastel jagatakse kolme gruppi (võib jagada ka kuude või üheksasse – siis on arutelugrupid väiksemad, lihtsalt sama teksti saavad siis mitu gruppi).

Gruppidele jagatakse alljärgnevad lood (grupp nr 1 “[Karu ja Jänes](#)”, grupp nr 2 “[Orav](#)”, grupp nr 3 “Karu ja Jänes” ning “Orav”). Õpilased arutlevad, et mida nemad antud situatsioonis teinud oleksid (vt küsimused loo lõpus). Esimene ja teine grupp esitavad oma grupiarutelu tulemused klassile. Kolmas grupp kuulab ning teeb kokkuvõttes ja järeldused. Püüab sõnastada ka antud olukorra õppetunnid.

Eneseanalüüs – mis peitub minu seljakotis?

Milliseid väärtusi ma kannan, kas vaatlen olukordi pigem läbi positiivsuse ja heade kavatsuste või kahtlen inimestes, kuidas lahendan konflikte, millised ootused on mul minu lähedastele, mida olen neile ise valmis pakkuma, kas olen paindlik või kinni oma plaanides, kas toimin oma mõtete ja soovidest lähtuvalt või arvestan ka teiste arvamuste ja vajadustega, kui jah, siis kelle?

Iga õpilane püüab vastata ise antud küsimustele ning seejärel arutab oma kirjutandu läbi ka pinginaabriga, kes antud vaatenurka omalt poolt täiendab.

Näitlik lugu

Õpetaja räägib klassile loo, tehes iga lause järele väikese pausi.

Jaak kõndis kooli poole. Ta oli mures matemaatikatunni pärast. Ta ei teadnud, kas suudab täna klassi uuesti ohjata. See ei kuulunud majahoidja töökohustuste hulka.

(Williams, M., Penman, D. (2013) Ärksus. Tee rahuni pöörases maailmas. Tln.: Pegasus.)

Lugu kokkuvõttev idee:

Võib-olla märkasid, kuidas mõte, sinu peas kiiresti liikus ning ühe lühikese loo ajal mitu reaalsust löi. Nii juhtub sageli ka elusituatsioonides, ainult, et lood lõpevad sageli hetkel, kui Jaak koolimaja uksest sisse astub ja kui me siis et uuri, ei küsi ja avatud pilguga ringi ei vaate võime luua endale hoopiski väärastunud kujutluspildi tekkinud olukordadest.

Enamus meie mõtetest on arvamused ning need on sama subjektiivsed kui antud lugu ilmekalt näitas. Kuna me loome oma mõtted ja arusaamad ise, saame me neid ka ise muuta.

Oluline on esmalt märgata, et millised mõtted ja hoiakud meie peas on.

Oma mõtete analüüsi mudel

Õpetaja võib eelnevalt laiendada oma silmaringi: <http://peaasi.ee/motleminepea/>

Õpetaja tutvustab oma mõtete analüüsi mudelit – meid mõjutavad ühtviisi meie mõtted, tunded ja käitumine. Olemasolevatele olukordadele anname sageli hinnangu oma mõtetega ning neist tulenevalt ärritume, tunneme muter või käitume mingil viisil. Seetõttu on oluline suunata oma mõtteid nii, et need toetaksid meie igapäevast toimetulekut. Kuna enamus meie mõtteid on arvamused, saame oma arvamust ka ringi kujundada. Kui tegu on faktiga, siis tuleb tõdeda, et asjad on nii nagu nad on.

Võime uurida oma ühte mõtet nt alljärgnevate küsimuste abil:

Kas see mõte on fakt või arvamus?

Kas see mõte aitab mind antud olukorras edasi?

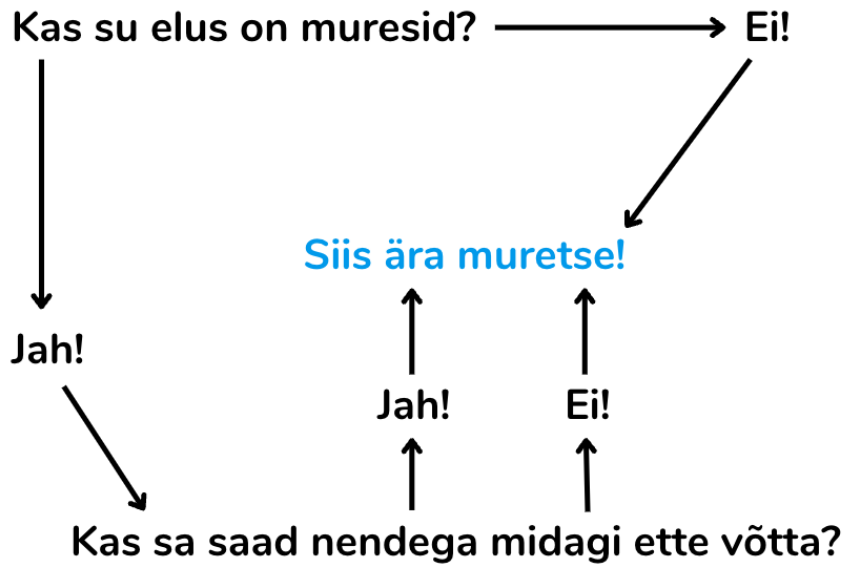
Kas see mõte toetab mind?

Kas kuu kuu pärast on mingit vahet?

Kas ja mis juhtuks, kui ma mõtleks kuidagi teisiti?

Millist nõu annaksin oma sõbrale?

Ja joonistada tahvlile kokkuvõttev ring

TUNNI KOKKUVÕTE

Iga õpilane ütleb ühe idee või avastuse, mille ta tänasest tunnist endaga kaasa võtab.

* * *

Tunnikava on koostatud Lii Kaudse poolt TÜ eetikakeskuse tellimusel väärtuskasvatuse õpistsenaariumite projekti raames, vt teisi väärtuskasvatuse tunnikavasid [siit](#).